

JURIDISKA FAKULTETEN
vid Lunds universitet

Malin Hansson

Tidelagsbrottet

En rättshistorisk studie om motiven till den svenska
kriminaliseringen av sexuella handlingar med djur

LAGF03 Rättsvetenskaplig uppsats

Uppsats på juristprogrammet
15 högskolepoäng

Handledare: Elsa Trolle Önnerfors

Termin: VT 2014

Innehåll

SUMMARY	1
SAMMANFATTNING	2
FÖRKORTNINGAR	3
1 INLEDNING	4
1.1 Syfte och frågeställningar	4
1.2 Metod	5
1.3 Forskningsläge och material	5
1.4 Begrepp och terminologi	6
1.5 Disposition och avgränsningar	6
2 TIDELAGSBROTTET I ÄLDRE TID	8
2.1 Medeltid - landskapslagar och landslagar	8
2.2 1600- och 1700-tal	9
2.3 1864 års strafflag	13
3 AVKRIMINALISERING	15
4 NYKRIMINALISERING	18
4.1 Det nya förbudet	18
4.2 SOU 2011:75 - Ny djurskyddslag	19
4.3 Proposition 2013/14:41 – Ändringar i djurskyddslagen	22
4.4 Debatt i media	24
5 ANALYS	26
KÄLL- OCH LITTERATURFÖRTECKNING	31

Summary

The purpose of this essay is to show how the Swedish legal system has dealt with bestiality. This is done by using a legal historical perspective. Also, the essay studies the motives behind the criminalization of sexual acts with animals that entered into force in April 2014. The motives behind earlier legislation as well as the society at that time are compared to the motives of the new criminalization and today's society to show the legislative development on the area. The motives behind the new criminalization are also studied from a critical perspective with the purpose of seeing if it can be blamed for being a legislation made on moral grounds.

Bestiality has been criminalized in Sweden since medieval times. During the seventeenth- and eighteenth century, God's law and the profane law became one because of the church's demands for orthodoxy and the king's need for controlling his people. Bestiality was intensely prosecuted since it according to The Pentateuch was a deadly sin. Furthermore there were ideas that the result of bestiality could be monstrous offspring. The criminalization had religious reasons until the nineteenth century, but when the penalty code of 1864 entered into force, the ideas about bestiality as a deadly sin had disappeared. In the year of 1944 bestiality was decriminalized.

The proposition to criminalize sexual acts with animals again was preceded by a debate about the moral character of the prohibition. Critics meant that it is not appropriate to use legislation as a means for prohibiting acts only because they are not socially accepted. The same discussion has continued even after the Swedish parliament voted the law through.

Sammanfattning

Syftet med den här uppsatsen är dels att belysa kriminaliseringen av tidelag i Sverige ur ett rättshistoriskt perspektiv, dels att med ett kritiskt perspektiv granska de motiv som ligger bakom det förbud mot sexuella handlingar med djur som trädde i kraft i april 2014. Motiven till och samhällssituationen vid tidigare lagstiftning jämförs med motiven till nykriminaliseringen för att se hur rättsutvecklingen på området har sett ut. I anslutning till detta granskas också motiven till nykriminaliseringen ur ett kritiskt perspektiv för att se om den kan beskyllas för att vara en morallagstiftning.

Tidelag har varit kriminaliserat i Sverige sedan medeltiden. Under 1600- och 1700-talet ledde kyrkans krav på renlärighet och den världsliga maktens behov av kontroll till att Guds lag och världslig lag blev ett. Tidelagsbrottet beivrades intensivt av makthavarna, eftersom det enligt Moseböckerna var en dödssynd. Dessutom fanns det föreställningar hos befolkningen om att resultatet av tidelag kunde bli monstruös avkomma. Kriminaliseringen hade ända fram till 1800-talet religiösa grunder, men då 1864 års strafflag trädde i kraft hade föreställningarna om tidelag som en dödssynd tappat i betydelse och 1944 avkriminaliserades tidelag helt och hållet.

Förslaget att införa ett förbud mot att utföra sexuella handlingar med djur i djurskyddslagen föregicks av en debatt där kritiker till ett sådant förbud menade att det rörde sig om en morallag och att det inte var lämpligt att använda lagstiftning för att förbjuda beteenden bara för att de inte anses socialt accepterade. Diskussionen har fortsatt även efter att riksdagen antagit det föreslagna förbudet.

Förkortningar

Dir.

Direktiv

SOU

Statens offentliga utredningar

Prop.

Proposition

1 Inledning

Den 1 april 2014 trädde ett förbud mot sexuella handlingar med djur i kraft i Sverige. Beslutet har åtföljts av en debatt om kriminaliseringen kan beskyllas för att vara en morallagstiftning. Tidelag var kriminaliserat i Sverige redan under medeltiden och utgjorde då tillsammans med homosexuella handlingar och onaturliga sexställningar en sodomitisk synd, en sexuell handling som var ”mot naturen”.¹ År 1944 avkriminaliserades handlingen. Debatten kring det nyinförda förbudet väckte mitt intresse. Vilka motiv låg bakom kriminaliseringen? Ligger det något i den kritik som framförts mot förbudet? Att det dessutom rör sig om en kriminalisering av något som tidigare varit kriminaliserat under lång tid i Sverige och bestraffats hårt gjorde att ämnet kändes extra intressant. Det fick mig att undra vad som legat bakom kriminaliseringen av tidelagsbrottet tidigare och hur detta skiljer sig från eller liknar de motiv som ligger bakom nykriminaliseringen.

1.1 Syfte och frågeställningar

Syftet med den här uppsatsen är tudelat. Den första delen av syftet är att belysa kriminaliseringen av tidelag ur ett rättshistoriskt perspektiv för att se hur rättsutvecklingen på området sett ut. Den andra delen syftar till att med ett kritiskt perspektiv granska de motiv som ligger bakom det nya förbudet mot tidelag för att se om det kan anklagas för att vara ett förbud av moralisk karaktär.

De frågeställningar som valts för att uppnå dessa syften är:

- Hur har tidelagsbrottet behandlats i svensk lag genom historien och vilka motiv har legat bakom kriminaliseringen?
- Vilka motiv ligger bakom nykriminaliseringen av tidelag?

¹ Liliequist, Jonas: “Peasants against Nature: Crossing the Boundaries between Man and Animal in Seventeenth- and Eighteenth Century Sweden”, s. 393. I: *Journal of the History of Sexuality*, Vol. 1 No. 3, 1991.

1.2 Metod

I uppsatsen har en traditionell rättsdogmatisk metod använts för att besvara frågeställningarna. Uttrycket rättsanalytisk metod har föreslagits som ett lämpligare uttryck för metoden, eftersom det bättre beskriver att en analys av rättsregler görs.² Då det är motiven bakom nykriminaliseringen som undersöks har lagtext samt förarbetena till denna varit i fokus. Vidare har ett antal artiklar använts för att belysa den pågående debatten kring kriminaliseringen av tidelag. Den rättsdogmatiska metoden kompletteras med ett rättshistoriskt perspektiv för att se hur rätten på området har utvecklats och för att analysera gällande rätt ur ett historiskt perspektiv. I den historiska delen har lagtext, förarbeten och lagtextkommentarer undersökts för att fastställa hur rätten på området tidigare sett ut. I denna del har även doktrin varit viktig. Doktrinen har använts för att skapa en förståelse för hur det svenska samhället sett ut historiskt samt vilka värden och föreställningar som påverkat lagstiftarens syn på tidelagsbrottet.

1.3 Forskningsläge och material

Tidelagsbrottet är väl omskrivet i litteraturen, främst i historisk sådan. Litteratur och artiklar skrivna av Jens Rydström, docent i historia vid Lunds universitet, samt Jonas Liliequist, professor i historia vid Umeå universitet har varit till stor hjälp för att belysa tidelagsbrottets koppling till samhället och synen på tidelagare. Rättshistorikern Jan Eric Almquists *Tidelagsbrottet: En straffrätts-historisk studie* har även den varit till stor hjälp. Trots att den kan uppfattas som föråldrad innehåller den en bra redogörelse för tidelagsbrottet genom tiden, som fortfarande är aktuell.

Den nya lagstiftningen har nyligen trätt i kraft, vilket medför att det ännu inte finns mycket skrivet om denna utöver förarbetena samt den debatt som förts i media.

² Kleineman, Jan: "Rättsdogmatisk metod" s. 24. I: *Juridisk metodlära*.

I viss utsträckning har sekundärkällor använts när det gäller de delar av uppsatsen som berör äldre lagstiftning. Källorna är svåra att få tag på och skrivna på äldre svenska, vilket gör det svårt att tolka dem på egen hand. Denna brist anser jag dock vara uppvägd genom att jag varit källkritisk vid mitt val av dessa källor.

1.4 Begrepp och terminologi

I uppsatsen används begreppen ”tidelag”, ”otukt med djur”, ”sexuella handlingar med djur” och ”användning av djur för sexuella ändamål” växlande. Jag har valt att göra så dels på grund av att handlingen benämns med dessa olika begrepp i förarbeten och lag under olika tidsperioder, dels av rent språkliga anledningar. Jag har inte lagt några värderingar i dessa olika begrepp och de avses i texten ha samma innebörd, att en människa utför någon slags sexuell handling med ett djur.

Tidelagare används som beteckning på den som begår tidelag.

1.5 Disposition och avgränsningar

Uppsatsen inleds med att regleringen av tidelagsbrottet i äldre tid behandlas, följt av en redogörelse för motiven bakom avkriminaliseringen. I kapitel tre behandlas det nyinförda förbudet i djurskyddslagen och motiven bakom nykriminaliseringen. Efter detta redogörs för den debatt som förts i media. Avslutningsvis analyseras det som framkommit i undersökningen.

I uppsatsen berörs endast sexuella handlingar med djur. Djurpornografi och djurförsök, som har diskuterats i samma sammanhang i utredningar och undersökningar, behandlas inte. Inte heller djurskyddslagstiftningen som helhet och dess syfte har behandlats utöver det som direkt berör sexuella handlingar med djur då utrymmet varit begränsat. De förordningar som finns på

djurskyddsområdet behandlar inte tidelagsbrottet och faller därmed utanför frågeställningarna. Frågor som rör förbudets placering i djurskyddslagen behandlas inte eftersom inte heller detta varit relevant för att uppfylla uppsatsens syfte. Utländsk lagstiftning och EU-reglering har av arbetsekonomiska skäl lämnats därhän.

2 Tidelagsbrottet i äldre tid

2.1 Medeltid - landskapslagar och landslagar

I 5 kap. 3 § Rättslösabalken i den äldre Västgöotalagen betecknades tidelag som ett styggelseord och bestraffades med böter, men själva tidelagshandlingen som sådan var inte straffbelagd. Före lagens tillkomst betraktades tidelag överhuvudtaget inte som ett brott.³ Det var i den yngre Västgöotalagen som tidelag först betecknades som ett styggelseverk och som ett bannlysningsmål. För begånget brott fick gärningsmannen böta tre gånger nio mark och han skulle dessutom vallfärda till Rom för att söka botgöring eller nåd hos påven.⁴

Stadganden om tidelag återfanns så småningom i alla svenska landskapslagar. Kyrkan förespråkade strängast möjliga straff. Som stöd för sin sak pekade kyrkan på att tidelagsbrottet både i kanonisk rätt och i Mose lag sågs som en dödssynd. Även djuret som gärningsmannen syndat med skulle dödas, så stadgades det i Mose lag. Att djuret skulle dödas berodde enligt teologen Augustinus på att det var det bästa sättet att utradera minnet av handlingen och denna syn kom att gälla även i Sverige. Den världsliga makten tog intryck av kyrkans yttranden och i princip alla yngre landskapslagar kom att innehålla straffstadganden som innebar dödsstraff för tidelag.⁵ Gärningsmannen skulle begravas levande jämte det kreatur som han syndat med. Under 1500-talet ersattes detta i många fall med att gärningsmannen brändes på bål.⁶ I många landskapslagar gjordes djurets ägare till målsägare. Ägaren hade ett ansvar att gripa den

³ Holmbäck, Åke & Wessén, Elias: *Svenska landskapslagar. Tolkade och förklarade för nutidens svenskar. Ser. 5, Äldre Västgöotalagen, Yngre Västgöotalagen, Smålandslagens kyrkobalk och Bjärköarätten.* Stockholm 1946, s. 110; Almquist, Jan Eric: *Tidelagsbrottet. En straffrätts-historisk studie.* Lund 1938, s. 6.

⁴ Holmbäck & Wessén s. 248; Almquist. s. 9.

⁵ Almquist s. 10-14.

⁶ Almquist s. 12, 21.

skyldige och föra honom till tinget. Han hade också rätt att själv verkställa straffet. Efter reformationen i Sverige trädde dock kungamakten i den enskilde målsägarens ställning såsom upprätthållare av Guds ordning.⁷

Motsättningar mellan världslig makt och kyrka ledde till att Magnus Erikssons landslag som antogs ca 1350 inte innehöll någon kyrkobalk, och därmed inte heller något stadgande om tidelag. I stället fortsatte kyrkobalkarna i respektive landskapslag att tillämpas. År 1442 antogs Kristoffers landslag, en omarbetad version av Magnus Erikssons landslag. Tidelag reglerades i 14 kap. Högmålabalken i den nya landslagen och det bestraffades med döden eller, för den som förskonades, botgöringsstraff.⁸ I Erik XIV:s högmålsplakat från 1563 betecknades tidelag som ett högmålsbrott och urbota brott, vilket innebar att det inte längre var möjligt att böta sig fri från de straff som stadgades i Bibeln. Förskonades tidelagare riskerade hela riket att drabbas av Guds vrede i form av hungersnöd eller krig.⁹

2.2 1600- och 1700-tal

Även om tidelag varit kriminaliserat sedan medeltiden finns det inte många rättsfall rörande handlingen från 1400- och 1500-talen.¹⁰ Under åren 1635-1778 däremot åtalades 1500 personer för tidelag. Mer än 600 män dömdes och avrättades och ännu fler dömdes till spöstraff eller kyrkoplikt.¹¹

Kristoffers landslag fortsatte att utgöra gällande rätt ända tills 1734 års lag trädde i kraft, men bestämmelserna kom till viss del att modifieras av rättspraxis. Ännu under 1600-talet levde den föreställning kvar som

⁷ Liliequist, Jonas: *Brott, synd och straff. Tidelagsbrottet i Sverige under 1600- och 1700-talet*. Umeå 1992, s. 89.

⁸ Häthén, Christian & Nilsén, Per: *Svensk historisk lagbok: rättshistoriska källtexter*, Lund 2004, s. 48 f.

⁹ Almquist s. 16-20.

¹⁰ Liliequist (1992) s. 22.

¹¹ Liliequist (1991) s. 394 f.

framkommit vid tillkomsten av Erik XIV:s högmålsplakat, att tidelagare måste straffas för att undvika att Guds vrede skulle drabba riket. Bibelns ord, Guds lag, kom att fogas samman med den världsliga lagen.¹² Samma år som Kristoffers landslag stadfästes på nytt, år 1608, fogades ett appendix till lagen. Appendixet bestod av direkta citat från Moseböckerna i Gamla testamentet och föreskrev dödsstraff för brott vilka hämtats från tio Guds bud.¹³ Enligt Moseböckerna var tidelag förbjudet och benämndes som vederstyggligt. För kungamakten, som såg det som sin uppgift att upprätthålla Guds lag, framstod det därför som uppenbart att tidelag var en dödssynd.¹⁴ Också försök till tidelag straffades om gärningsmannen erkände detta, trots att det inte uttryckligen var straffbelagt i landslagen. 14 kap. Högamålabalken tillämpades analogt och hovrätten dömde i sådana fall till arbete i halsjärn i ett halvår eller ett år och sedan skulle gärningsmannen undergå uppenbar kyrkoskrift.¹⁵

Även om landslagen stadgade dödsstraff för tidelag, mildrades detta i viss mån när det 1609 beslutades att alla dödsdomar skulle underställas kungen. Underställningsinstitutet förflyttades senare till hovrätten genom 1614 års rättegångsordinantia. I rättegångsordinantian meddelades samtidigt att vid vissa brott, däribland tidelag, skulle straffet verkställas omedelbart, utan att någon underställning skett dessförinnan. Från och med 1644 tillämpade hovrätten principen att tidelagaren skulle avrättas med yxa innan kroppen brändes på bål i de fall då tidelagaren ertappats på bar gärning. I fall där tidelagaren anklagats, men inte ertappats, dömdes till samma straff som vid försök till tidelag. Samma år hade underställningsinstitutet till stor del spelat ut sin roll. Underrätternas

¹² Almquist s. 29.

¹³ Liliequist (1992) s. 28 f.

¹⁴ Liliequist, Jonas: ”Tidelagstabuet i 1600- och 1700-talets Sverige. En forskningsansats”, s. 294. I: *Historisk tidskrift* 1985 (105).

¹⁵ Almquist s. 34 f.

domar i tidelagsmål skickades i allt större utsträckning till hovrätten som inte längre avvisade målen utan tog upp dem till prövning.¹⁶

I 10 kap. 1 § Missgärningsbalken i 1734 års lag infördes halshuggning och brännande på bål som straff för tidelag. Också djuret skulle dödas och brännas. I 10 kap. 2 § Missgärningsbalken stadgades arbete i halsjárn för försök till tidelag. Att även djuret skulle dödas förklarade David Nehrman i sin kommentar till paragrafen med att på detta sätt undveks det att människor påmindes om den synd som begåtts, det var inte för att djuret begått en otillåten handling.¹⁷ Detta är samma tankar som teologen och filosofen Augustinus framförde under sin levnadstid och som recipierades i kanonisk och sedan i svensk rätt under medeltiden.

Straffets viktigaste funktion var att verka avskräckande eftersom antalet tidelagsmål ökade stadigt för varje år. Tidelagsbrottet hade på grund av alla avrättningar blivit känt för fler människor än tidigare och en avrättning på grund av tidelag kunde vara det aktuella samtalsämnet på landsbygden en lång tid efter att den genomförts. Makthavarna började oroa sig för att det faktum att rannsakingarna var offentliga gjorde att fler blev intresserade av tidelag i stället för att bli avskräckta. Särskilt oroade var de över inflytandet detta kunde ha på ungdomen. Därför beslutades det 1750 i ett kungligt brev att mål som gällde den vederstyggliga tidelagssynden inte skulle vara offentliga och att domen inte längre skulle läsas upp vid avrättningen.¹⁸

Gustav III gjorde 1778 ett försök att upphäva dödsstraffet för tidelag. Straffsatsen ändrades dock inte, eftersom främst prästerna protesterade och bara mindre förändringar kunde genomföras. Däremot meddelade Gustav III samma år att ingen dödsdom skulle verkställas innan den

¹⁶ Almquist s. 22-25.

¹⁷ Almquist s. 11, 38 f.

¹⁸ Liliequist 1985 s. 295, 301.

blivit underställd kungen, vilket medförde att dödsstraff för tidelag inte verkställdes efter 1778.¹⁹ I ett betänkande avgivet vid 1778 års riksdag hade också lagutskottet uttalat att de inte ansåg dödsstraff vara det lämpligaste straffet för tidelag. Lagutskottet menade att lagstiftaren velat avlägsna tidelagare eftersom de hotade samhället, men att detta kunde åstadkommas lika bra om tidelagaren ”uti fängelse undångömes jämte det hans obändiga lustar samt till så omänsklig vällust benägne kropp varda tyglade och späkte genom spöslitande och lifstids fängelse”. Att hämma en sådan synd, som hade sitt ursprung i ”en medfödd kroppens retelse och otyglade begär” ansåg lagutskottet vara meningslöst.²⁰

Jonas Liliequist, professor i historia, förklarar de många processerna och ivern att bekämpa tidelagsbrottet med kombinationen av en stark kungamakt med ett behov av kontroll och den lutherska kyrkan som ställde krav på renlärighet. Tidelag var en vederstygglig dödssynd och enligt den reformatoriska åskådningen var det den världsliga maktens uppgift att se till att brott mot Guds bud bestraffades. Kungamakten legitimerade sin alltmer ökade makt och sin ökade kontroll över befolkningens levnadssätt såsom given av Gud för att kunna upprätthålla hans världsliga välde.²¹

Förutom Bibelns ord fanns det dessutom andra föreställningar hos lagstiftaren och hos samhället i stort som funnits ända sedan medeltiden och som gjorde att tidelag ansågs vara ett av de allvarligaste samhällsproblemen och nödvändigt att bestraffa. Både Liliequist och Piers Beirne, amerikansk professor i kriminologi, menar att tidelag sågs som en synd mot naturen. Gud skapade hela den gudomliga världsordningen där allt hade ett visst ändamål och vissa egenskaper. Människan var skapad som Guds avbild och hon skulle härskas över jorden och de kreatur som fanns där. Enligt den kristna

¹⁹ Almquist s. 48 f.

²⁰ Sveriges ridderskaps och adels riksdagsprotokoll s. 492 f.

²¹ Liliequist (1992) s. 28, 89.

tron fanns den mänskliga sexualiteten för att människan skulle fortplanta sig, det handlade inte på något sätt om njutning. Tidelag stred mot syftet med den mänskliga sexualiteten och innebar dessutom att kreaturet användes på ett sätt som inte var avsett av Gud. Tidelagaren strök ut gränserna mellan människa och djur och störde den hierarki som Gud utformat när han skapat den gudomliga världsordningen. Dessutom fanns det en rädsla för att resultatet av tidelag skulle kunna bli en avkomma som var hälften djur och hälften människa. Denna föreställning var den som hade starkast fäste hos befolkningen och historier om olika monster som fötts berättades gång på gång. Den möjliga avkomman var en påminnelse om det syndfulla i att överskrida de gränser som Gud skapat för att skilja människa och djur åt.²²

2.3 1864 års strafflag

Dödsstraffet för tidelag avskaffades i samband med att 1864 års strafflag antogs. I stället föreskrevs straffarbete i högst två år i 18 kap. 10 § strafflagen. Den tro som tidigare förelegat om att avkomma kunde bli följd av samlag mellan människa och djur hade inte längre fäste hos befolkningen och lagstiftaren. Att Guds vrede skulle drabba hela riket om otukt med djur inte bestraffades med döden var inte heller längre något som lagstiftaren ansåg utgöra skäl för det hårda straffet. Det religiösa momentet i straffet var inte lika framträdande, och sammantaget fanns det inte något skäl för lagstiftaren att behålla den stränga bestraffningen för brottet. I ett förslag till allmän kriminallag, som visserligen aldrig antogs men som kan visa på dåtidens syn på tidelagsbrottet, angavs att tidelag ansågs vara mindre skadligt för samhället än de andra sätt på vilka otuktsbrott begicks, nämligen då det begicks mellan personer. I förslaget angavs

²² Liliequist (1985) s. 297; Beirne, Piers: "Rethinking bestiality: Towards a concept of interspecies sexual assault", s. 321 ff. I: *Theoretical Criminology* 1997, vol. 1 nr.3.

också att tidelag trots detta inte borde vara straffritt.²³ Så blev inte heller fallet eftersom lagstiftaren vid utformningen av 1864 års strafflag inte var villig att göra handlingen straffri utan grundade straffbarheten i en demoralisationsprincip. Sedernas helgd skulle bevaras, brottet sågs fortfarande som ett brott mot moralen.²⁴

Försök till tidelag kriminaliserades inte i 1864 års strafflag och det krävdes inte längre att djuret skulle dödas. I förarbetena till den nya strafflagen diskuterades ingenting om djurens perspektiv, eller om att dessa kunde ta skada av de handlingar som otukt med djur innebar.²⁵

Begreppet tidelag byttes ut mot ”otukt med djur”. Ändringen medförde att det inte längre ansågs att det krävdes penetration eller utlösning för fullbordat brott. Brottet skulle, enligt en lagkommentar som utgavs i samband med att den nya lagen trätt i kraft, anses vara fullbordat så snart könsdelarna hos människa och djur kommit i kontakt med varandra.²⁶ I nyare kommentarer angavs att det innebar ett krav på ett direkt tillfredsställande av könsdriften hos den som handlade, något som modifierade den tidigare tolkningen.²⁷

²³ Sverige. Lagkommittén: *Förslag till allmän criminallag* Stockholm 1832, s. 69.

²⁴ Almquist s. 52.

²⁵ Rydström, Jens: *Sinners and citizens. Bestiality and homosexuality in Sweden 1880-1950*. Stockholm 2001, s. 81 f.

²⁶ Carlén, Richard: *Kommentar öfver Strafflagen*. Stockholm 1866, s. 323; Rydström (2001) s. 42 f.

²⁷ Stjernberg, Nils: *Kommentar till strafflagen kap. 17-18*. Uppsala 1922, s. 49.

3 Avkriminalisering

Tidelag, eller otukt med djur som brottet benämndes i 1864 års strafflag, avkriminaliserades 1944. Förändringen i lagen initierades bland annat efter att en motion, skriven av professor Vilhelm Lundstedt, väcktes vid riksdagen 1933. Större delen av motionen och också lagändringen i stort, behandlade regleringen av homosexuella handlingar, men Lundstedt behandlade också tidelag i sin motion. Han argumenterade för att straffbestämmelsen om otukt med djur borde upphävas helt och hållet eftersom det var meningslöst att bestraffa tidelagare. Otillräknelighet eller sexuell böjelse angavs som troliga orsaker till varför en person begick tidelag. Om gärningsmannen var normalt beskaffad kunde han ha begått brottet därför att han hindrades från könsumgänge med kvinnor för att han var blyg eller av någon annan anledning inte fick kontakt med kvinnor. Detta i kombination med att gärningsmannen såg tidelag som en högre värderad handling än masturbation resulterade i att han begick tidelag. Lundstedt menade med detta som grund att ”Straffbarheten skulle sålunda motiveras därav, att delinkventen handlade i enlighet med en smak på området, som skilde sig från den allmänna värderingens. Att det funnes något *socialt* intresse att med straffbud motverka en sådan smakriktning vore en ren fiktion”. Han menade vidare att en fortsatt kriminalisering inte heller kunde förespråkas på grund av att handlingen skulle skada sedlighetskänslan. Detta eftersom handlingen företogs i enskildhet och om den inte gjort detta skulle andra lagrum bli aktuella att tillämpa.²⁸

I den utredning som gjordes inför avkriminaliseringen står inte mycket om orsakerna till att det inte längre ansågs nödvändigt att straffa tidelagare. Den del av utredningen som behandlar otukt med djur omfattar knappt fyra sidor. De sakkunniga framförde i utredningen tre motiv till en avkriminalisering. Det angavs att kriminaliseringen inte

²⁸ RD 1933 MAK:1 s. 24 f.

fyllde någon funktion eftersom de som begick brottet ofta led av någon slags psykisk sjukdom. Andra straffbestämmelser ansågs kunna tillämpas där det mot all förmodan kunde finnas ett behov av att straffa gärningsmannen. Här hänvisades till 18 kap. 13 § strafflagen om förargelseväckande beteende och 18 kap. 16 § strafflagen om uppenbar grymhet mot djur. Slutligen menade de sakkunniga att sexuella handlingar med djur ofta företogs i det tysta och att det inte ansågs önskvärt att kunskap om sådana handlingar skulle spridas och bli kända bland befolkningen. Därför menade utredaren att det kunde göra mer skada än nytta att föra processer mot tidelagare.²⁹

I prop. 1944 nr 13 behandlades frågan om avkriminalisering av tidelagsbrottet kortfattat. Det enda som står att läsa är att beredningens förslag bifölls med motiveringen att det ansågs vara i enlighet med den uppfattning som var allmänt rådande.³⁰

Jens Rydström, docent i historia vid Lunds universitet, menar att fokus i 1900-talets Sverige skiftade från tidelagsbrottet till homosexuella handlingar. Tidigare hade de två handlingarna betraktats som variationer av samma företeelse, onaturlig otukt, men under 1900-talet började de ses som två helt olika handlingar och synen på homosexuella handlingar och synen på tidelag utvecklades åt var sitt håll.³¹ Rydström beskriver hur psykiatrin i städerna började arbeta för att definiera och beskriva homosexuella, medan tidelagare nästan helt uteslöts ur diskussionerna. På landsbygden fortsatte tidelagare att straffas i enlighet med det tankesätt som varit rådande sedan 1800-talet. Homosexuella började ses som en avgränsad kategori och homosexualitet som sexuell läggning sågs som ett medicinskt och socialt problem. Psykiatrin försökte hitta förklaringar till denna läggning. Tidelag däremot kom aldrig att förklaras såsom en sexuell

²⁹ SOU 1935:68 s. 86 f.

³⁰ Prop. 1944 nr 13 s. 57 f.

³¹ Rydström, Jens: "Tidelagaren och den homosexuelle mannen. Två typer i den svenska rättshistorien", s. 511, 519. I: *Historisk tidskrift* 1998 (118).

läggning eller som ett sätt att leva men väckte fortfarande känslor av äckel och motvilja. I stället för att leta efter förklaringar till gärningsmannens läggning, letades det efter förklaringar till själva brottet.³² Tidelagsbrottet förklarades med att gärningsmannen inte kunde behärska sig, att han var berusad, efterbliven eller att det rörde sig om överdriven onani. De diagnoser som gjordes av rättspsykiatrin handlade om tidelagarnas bristande intellektuella förmåga, vilket enligt Rydström visar att zoofili³³ som begrepp inte fick stöd hos den svenska läkarkåren. Av 72 rättspsykiatriska utlåtanden mellan åren 1934-1945 går det bara att finna en enda person som fått diagnosen zoofili.³⁴

³² Rydström (1998) s. 514, 517.

³³ Sexuell avvikelse (parafili) som kännetecknas av ett tvångsmässigt behov av sexuell umgänge med djur, oftast husdjur eller sällskapsdjur.

³⁴ Rydström (1998) s. 515, 518; Rydström (2001) s. 231.

4 Nykriminalisering

4.1 Det nya förbudet

Den 1 april 2014 trädde en rad ändringar i djurskyddslagen (1988:534) i kraft. En av dessa ändringar innebar att sexuella handlingar med djur förbjöds. I 2 § djurskyddslagen finns ett stadgande, som inte är straffsanktionerat, om att djur inte får utsättas för onödigt lidande eller sjukdom. Straffansvar för en person som otillbörligen utsätter ett djur för lidande föreskrivs i 16 kap. 13 § brottsbalken om djurplågeri. Sexuella handlingar med djur var genom denna reglering förbjudna redan före lagändringen, men bara straffbara om det kunde visas att djuret otillbörligen utsatts för lidande, psykiskt eller fysiskt.³⁵ Djurskyddslagens nya paragraf 9 a lyder:

Det är förbjudet att genomföra sexuella handlingar med djur.

Förbudet omfattar inte handlingar som utförs av veterinärmedicinska skäl, i samband med avel eller av liknande berättigade skäl.

I den nya regleringen uppställs inget krav på att djuret måste ha lidit av handlingen för att den ska vara straffbar. Alla sexuella handlingar med djur förbjöds. Av avgörande betydelse för att det ska röra sig om en sexuell handling är att människan ska ha utnyttjat djurets kropp på något sätt. En rad handlingar som innebär fysisk kontakt kan innebära att det rör sig om en sexuell handling, t.ex. omfattas att med hjälp av föremål eller händer stimulera djurets könsorgan. Främst avses dock förbudet omfatta beröring av ett djurs kropp med en människas könsorgan och beröring av djurets könsorgan. Handlingen behöver inte ha medfört tillfredsställelse eller väckande av människans eller djurets sexuella drift, men ska typiskt sett ha syftat till just detta.

³⁵ SOU 2011:75 s. 769.

Handlingen ska ha haft en påtaglig sexuell prägel.³⁶ En person som bryter mot förbudet döms enligt 36 c § djurskyddslagen till böter eller fängelse i högst två år. Det krävs att gärningen har utförts med uppsåt och brottet är subsidiärt till brottsbalkens bestämmelse om djurplågeri.³⁷

4.2 SOU 2011:75 - Ny djurskyddslag

Regeringen beslutade 2009 att en utredning skulle tillsättas för att se över den svenska djurskyddslagstiftningen. Syftet med utredningen var att se om och på vilket sätt lagstiftningen kunde göras enklare, modernare och mer målinriktad.³⁸ Ett av de områden som utredningen särskilt skulle se över var användningen av djur för sexuella ändamål. Regeringen uppmärksammade att frågan hade fått stor uppmärksamhet i den allmänna debatten och ansåg därför att det fanns ett behov av att se över hur skyddet på området skulle kunna stärkas.³⁹

I november 2011 överlämnade utredaren sitt betänkande *Ny djurskyddslag* (SOU 2011:75) till regeringen.⁴⁰ I utredningen togs först och främst frågan om i vilken omfattning djur används i sexuella sammanhang i Sverige upp. Utredaren menade att det är svårt att få en bild av hur utbrett beteendet är, bland annat beroende på att det gjorts få undersökningar.⁴¹ Djurskyddsmyndigheten⁴² utförde 2005 och 2007 två undersökningar på regeringens uppdrag gällande omfattningen av användning av djur för sexuella ändamål. Resultaten av dessa togs upp i utredningen. Rapporterna visar att det mellan åren 1970-2005 fanns 227 misstänka fall av sexuella handlingar med djur i Sverige. Djurskyddsmyndigheten uppskattade att 20 av dessa föll utanför de straffbestämmelser som redan fanns. Samtidigt gjorde myndigheten

³⁶ Prop. 2013/14:41 s. 41.

³⁷ Prop. 2013/14:41 s. 15 ff, 42.

³⁸ Dir. 2009:57 s. 1, 5.

³⁹ Dir. 2009:57 s. 10 f.

⁴⁰ SOU 2011:75 s. 22.

⁴¹ SOU 2011:75 s. 758.

⁴² Lades ner den 1 juli 2007. Idag har Jordbruksverket ansvar för tillsynen av djurskyddet.

bedömningen att det fanns ett stort mörkertal då det rör sig om handlingar som sällan utförs öppet och eftersom många som utför sexuella handlingar med djur ofta känner skam och skuld. Djurskyddsmyndighetens rapporter visade också att det fanns vissa tillämpningsproblem vad gällde bestämmelsen om djurplågeri i brottsbalken. Mellan åren 2000-2005 gjordes 115 polisanmälningar. Ingen av dessa ledde till åtal.⁴³

Vidare tog utredaren upp olika djurskyddsaspekter och redovisade i detta sammanhang forskning som tagits del av, gällande huruvida djur lider när de används för sexuella ändamål. En stor del av denna forskning ifrågasatte att djur används sexuellt och flera forskare framförde att det inte går att utesluta att djur lider även om de inte får några fysiska skador. Därför bör människan av försiktighetsskäl utgå från att de faktiskt lider. Forskarna menade vidare att ett djur inte kan ge ett informerat samtycke och att det därför bör klassas som övergrepp att använda djur för sexuella ändamål. De forskare som var av motsatt åsikt menade att en sexuell användning av djur inte sker av tvång eftersom djuren har en emotionell koppling till människan och att de i sina studier inte kunnat se att djuret skulle lida av att en människa använder det för sexuella ändamål.⁴⁴

I utredningen diskuterades också att ett lidande som tillkommer djuret på grund av att någon utför en sexuell handling med det, inte kan rättfärdigas med hjälp av att hänvisa till samhällsnytta. En diskussion fördes i detta sammanhang om djur kan anses ha sexuell integritet och vilken integritet djur kan anses ha överlag. Om djur skulle anses ha en integritet skulle också andra handlingar, såsom t.ex. djurförsök eller avel, böra ifrågasättas såsom integritetskränkande. Utredaren avfärdade dock invändningen med just argumentet om att dessa andra handlingar har en samhällsnytta och att de dessutom utförs under

⁴³ Djurskyddsmyndigheten 2007 s. 29 f; Djurskyddsmyndigheten 2005 s. 6.

⁴⁴ SOU 2011:75 s. 761 f.

kontrollerade former, för att djurens lidande ska kunna minskas i så stor utsträckning som möjligt.⁴⁵

De argument mot ett förbud som togs upp i utredningen var att det kunde framstå som att handlingarna kriminaliserades för att de inte är socialt accepterade och att det skulle innebära att en morallagstiftning infördes. Utredaren konstaterade också att det ur djurskyddssynpunkt fanns starka skäl att införa ett förbud, men att förbudet ur ett vidare perspektiv kunde uppfattas som problematiskt. När det inte går att styrka att djuret lidit finns det inga vetenskapliga belägg för att handlingen verkligen inneburit ett lidande för djuret.⁴⁶

Det framgick slutligen av utredningen att ett flertal instanser uttryckte att de ansåg det vara förkastligt och omoraliskt att utnyttja djur genom sexuella handlingar, eftersom djuren inte kan samtycka och dessutom står i ett beroendeförhållande till människan.⁴⁷

Enligt utredarens mening innebar sexuell användning av djur en sådan risk för lidande hos djuret att ett förbud ansågs påkallat, trots att det inte vetenskapligt gick att klarlägga att varje enskild sexuell handling innebar ett lidande för djuret. Utredaren menade att risken var så stor att det med tanke på att djurskyddslagens syfte är att förebygga djurs lidande vore ologiskt och inkonsekvent att inte förbjuda sådana handlingar. Det framfördes att djurskyddslagstiftningen bygger på att lagstiftaren anser att djur är kännande varelser och ska skyddas för sin egen skull, inte bara då de har ett värde för människor. Att använda djur för sexuella ändamål ansågs inte förenligt med djurens naturliga beteende och kunde enligt utredningen inte anses vara etiskt acceptabelt. Ett förbud skulle kunna öka respekten för djur och deras

⁴⁵ SOU 2011:75 s. 771 f.

⁴⁶ SOU 2011:75 s. 771 f.

⁴⁷ SOU 2011:75 s. 756.

välfärd och dessutom stärka skyddet genom att signalera att samhället inte accepterar att man behandlar djur på det sättet.⁴⁸

4.3 Proposition 2013/14:41 – Ändringar i djurskyddslagen

Regeringen konstaterade även den att när djur används för sexuella ändamål medför det typiskt sett en risk för att djuret far illa. På grund av att det är svårt att bevisa lidande om djuret inte har fått fysiska skador har djurplågeribestämmelsen i brottsbalken endast kunnat användas i undantagsfall. Regeringen höll med utredaren om att det inte går att belägga vetenskapligt att varje sexuell handling innebär ett lidande för djuret, men att det finns ett starkt intresse av att respektera djur och att djurskyddet ska vara förebyggande. Regeringen menade vidare att vi som människor har ett ansvar för hur vi behandlar djur, men att det inte går att tala om ett djurs självbestämmanderätt eller integritet på samma sätt som när det gäller människor. En del instanser framförde att eftersom det inte krävs att djuret lidit, skulle förbudet i dessa fall finnas till för att förbjuda ett beteende som uppfattas som fränstötande. Instanserna menade att det då blev fråga om en morallagstiftning och detta ansågs av t.ex. Lantbrukarnas riksförbund problematiskt. Regeringen kommenterade inte detta vidare, utan konstaterade i stället att ett förbud skulle tydliggöra att det inte är förenligt med djurskyddslagstiftningens syfte att genomföra sexuella handlingar med djur.⁴⁹

Den nyinförda paragrafen stadgar att en överträdelse av förbudet medför böter eller fängelse. I propositionen tog regeringen upp tre kriterier som bör vara uppfyllda för att en kriminalisering ska vara motiverad. För det första ska det kriminaliserade beteendet vara sådant att det medför en risk för påtaglig skada eller fara. Här menade regeringen att eftersom sexuella handlingar med djur typiskt sett

⁴⁸ SOU 2011:75 s. 771-775.

⁴⁹ Prop. 2013/14:41 s. 11 ff.

innebär att djuret skadas är det ett sådant beteende. För det andra framförde regeringen att det inte ska finnas alternativa sanktioner, att dessa alternativa sanktioner kräver oproportionerligt höga kostnader eller att de inte är rationella för att valet ska falla på kriminalisering. Ett system med sanktionsavgifter diskuterades som ett alternativ till kriminalisering, men avfärdades med motiveringen att överträdelser av förbudet mot sexuella handlingar med djur omfattar en rad olika beteenden och inte alltid ett och samma beteende som är lätt att konstatera. Därför skulle det vara svårt att tillämpa ett system med sanktionsavgifter på en sådan typ av förbud. Dessutom ansågs en prövning böra göras av allmän domstol, då straffbarhet bara skulle följa på uppsåtliga brott. För det tredje angavs att sanktionen ska vara ett effektivt medel för att motverka det beteende som inte anses önskvärt. Regeringen menade i detta avseende att de var medvetna om att det är svårt att veta hur effektiv en kriminalisering skulle komma att bli, då det fortfarande skulle finnas svårigheter med både utredning och bevis. Regeringen bedömde att en kriminalisering skulle kunna bidra till att motverka beteendet, även om det rör sig om handlingar som redan är starkt stigmatiserande.⁵⁰

Sammanfattningsvis ansåg regeringen att det i dagens samhälle ses som självklart att djur ska skyddas mot lidande. Regeringen påpekade själv att försiktighet bör iakttas vid kriminalisering och att det i det här fallet var möjligt att inte alla omständigheter som bör finnas för att en kriminalisering ska bli aktuell förelåg. Trots detta fann regeringen att det rörde sig om så pass allvarliga handlingar att en kriminalisering inte kunde undvikas och att den kunde motiveras utifrån ett starkt djurskyddsintresse.⁵¹

Majoriteten av lagrådet å sin sida, var kritiska till en kriminalisering. Mot bakgrund av Djurskyddsmyndighetens rapporter menade

⁵⁰ Prop. 2013/14:41 s. 15 ff.

⁵¹ Prop. 2013/14:41 s. 17.

justitierådet Brickman och f.d. justitierådet Victor i sitt yttrande att det knappast var troligt att en kriminalisering skulle utgöra ett effektivt medel för att motverka sexuella handlingar med djur.⁵²

4.4 Debatt i media

Debatten i media kring förbudet har främst rört om förbudet kommer att fylla en funktion och dess moraliska karaktär. Oisín Cantwell, nyhetskrönikör och reporter på Aftonbladet, skriver om moralpanik och att lagstiftningen är ett resultat av att tidelag väcker känslor av äckel. Cantwell menar vidare att Djurskyddsmyndighetens rapport visar att det är få fall som faller utanför djurplågeribestämmelsen och att det därför är meningslöst att lagstifta på området.⁵³ Samma åsikter framförs av kriminologen Leif GW Persson, som menar att behovet av ett förbud är obefintligt. Han menar att det rör sig om ett beteende som kan antas vara sällsynt och att någon ökning av beteendet inte verkar föreligga. GW Persson menar även att beteendet omfattas av bestämmelsen om djurplågeri då handlingen leder till fysiska skador på djuret.⁵⁴ Hanna Marie Björklund, liberal debattör och centerpartist, menar att det är känslor av äckel som verkar vara det avgörande bakom lagstiftningen och att lagstiftaren bör vara öppen med detta i stället för att argumentera för att det avgörande ska vara en eventuell skada som inte går att bevisa. Hon menar att det annars finns en risk att lagen blir verkningslös och motsägelsefull.⁵⁵

Camilla Björkbom, förbundsordförande för Djurens Rätt och Eva Diesen, djurrättsjurist och sexualbrottsexpert, är av motsatt åsikt. De menar att förbudet inte är baserat på känslor av äckel eller ett resultat av moralpanik. De anser att kritikerna missat att det precis som vid andra sexualbrott finns ett stort mörkertal och att förbudet därför kommer att utvidga det straffbara området och inte alls vara

⁵² Prop. 2013/14:41 s. 64.

⁵³ Cantwell, Aftonbladet 2014.

⁵⁴ Persson, Expressen 2014.

⁵⁵ Björklund, SVT Opinion 2013.

meningslöst. De drar paralleller mellan zoofili och pedofili och anser att en kriminalisering av sexuella övergrepp mot barn knappast skulle ifrågasättas av någon. De menar vidare att det finns ett ojämlikt förhållande mellan människa och djur som på något sätt måste balanseras och att lagar i detta avseende är ett viktigt instrument för att skapa normer i samhället.⁵⁶ Sven-Erik Alhem, f.d. överåklagare och Johan Beck-Friis, leg. veterinär, kritiserar i en debattartikel i Dagens Juridik lagrådets yttrande. De menar att lagrådet är nonchalant mot djur och att lagrådet verkar missa att det rör sig om kännande varelser. Djur står i beroendeställning till människan och Alhem och Beck-Friis menar att det i viss mån finns likheter mellan djur och barn i detta avseende. Förbudet skulle vara ett steg för att stärka djurens situation och förtydliga att det inte är i enlighet med djurskyddet att utföra sexuella handlingar med djur.⁵⁷

⁵⁶ Björkbom & Diesen, SVT Opinion 2014.

⁵⁷ Alhem & Beck-Friis, Dagens Juridik 2013.

5 Analys

Det tycks inte finnas många spår kvar av de äldre tankegångarna kring tidelagsbrottet i motiven till det nyinförda förbudet mot sexuella handlingar med djur. Kyrkans och religionens påverkan var stor ända från medeltiden, men det var efter reformationen som dess inflytande verkligen kom att påverka synen på och behandlingen av tidelagare. Synen på tidelag som en dödssynd förstärktes i takt med kyrkans ökade makt, och de världsliga makthavarna inledde under inflytande av detta en intensiv kampanj för att se till att den svenska befolkningen inte syndade. Religionen spelade en stor roll i att Sverige under 1600- och 1700-talet utmärkte sig genom det stora antal män som dömdes och avrättades för tidelag. Kyrkan har i detta avseende för länge sedan spelat ut sin roll. När 1864 års strafflag antogs låg det religiösa momentet i bakgrunden och i motiven till nuvarande lagstiftning finns det inga spår kvar av något religiöst. Tankarna om monstros avkomma avtog i takt med vetenskapliga framsteg och när 1864 års strafflag utformades hade de försvunnit helt. Med tanke på detta framstår det som naturligt att det inte går att hitta några spår av sådana tankar i motiven till nykriminaliseringen. Även synen på sexualitet har förändrats och idag ser lagstiftaren inte sexualiteten bara som något som finns för att människan ska kunna fortplanta sig.

En föreställning som tidigare utgjorde en grund för kriminalisering var att en tidelagare suddade ut de gränser som Gud medvetet skapat mellan människa och djur och på detta sätt störde den gudomliga världsordningen. Frågan är om denna föreställning helt har försvunnit ur samhällets och lagstiftarens medvetande, eller om den finns dold i argumenten för en kriminalisering. Även om det religiösa inslaget har försvunnit menar jag att det finns spår kvar av att det anses finnas en gräns mellan djur och människa som inte bör överskridas. I

utredningen uttalas att det anses vara oförenligt med ett djurs naturliga beteende att utnyttjas för en människas sexuella behov. Som jag ser det är detta en del av att det anses moraliskt och etiskt förkastligt att utföra sexuella handlingar med djur. Tankar om att gränser mellan arter inte bör överskridas lever således kvar, även om det i motiven är utnyttjandet av någon i beroendeställning som lyfts fram som den främsta orsaken till att beteendet anses omoraliskt.

När en diskussion om avkriminalisering av tidelag inleddes, framförde Vilhelm Lundstedt i sin motion att det inte var lämpligt att behålla en lagstiftning som syftade till att förbjuda en viss smak. Lundstedts åsikt går igen i den kritik som framförts mot nykriminaliseringen. Den debatt som följt på nykriminaliseringen har till stor del handlat om huruvida den kommer att fylla en funktion eller om den endast är baserad på att beteendet är fränstötande. Många som är kritiska till kriminaliseringen menar att den inte kommer att fylla någon funktion, då djurplågeribestämmelsen redan är tillämplig i de fall då ett djur lider och att det är få fall som faller utanför den bestämmelsen. Kritikerna menar att resultatet blir en lagstiftning som bygger på att samhället anser det vara moraliskt förkastligt och äckligt att utföra sexuella handlingar med djur. Alltså, snarlika åsikter som de som Lundstedt framförde.

Det är djurskyddsintresset som är det mest framträdande i förarbetena, men trots det går det inte att undvika att det uttalas att det inte är socialt acceptabelt och dessutom moraliskt fel att utföra sexuella handlingar med djur. Att regeringen dessutom själv uttalar att det är tveksamt om alla grunder för kriminalisering är uppfyllda förstärker intrycket av att moralen spelat viss roll. Paralleller kan dras till motiven till 1864 års strafflag där man behöll kriminaliseringen av tidelag för att bevara sedernas helgd. Det tyder på att det vid denna tid var moralen som utgjorde grunden för en vidare kriminalisering, något som jag menar återkommer till viss del i dagens motiv, om än inte så

tydligt uttalat och inte heller som det centrala argumentet för en kriminalisering. Det kan konstateras att tidlag ända sedan medeltiden har väckt känslor av äckel och enligt min mening verkar dessa känslor finnas kvar hos lagstiftaren än idag, även om grunden för dessa känslor har förändrats och idag tycks ha sin grund i djurens välmående och beroendeställning till människan mer än religiösa skäl.

Trots att förbudet har viss moralisk karaktär är det ändå sannolikt att det, precis som regeringen anför, skulle kunna förtydliga hur samhället idag ser på djur och deras välfärd. Oavsett att det går att finna grund för att kritisera lagstiftningen för att vara en morallag, kvarstår det faktum att regeringen med den nya lagstiftningen vill skydda djuren från att utsättas för lidande. Av utredningen och motiven till det nya förbudet av sexuella handlingar med djur framgår att djurskyddsintresset varit i fokus när den nya regleringen har diskuterats. I utredningen diskuteras djurens eventuella lidande och djurens möjligheter att samtycka till sexuella handlingar. Det påpekas att det inte är förenligt med djurskyddslagstiftningens syfte att tillåta ett beteende som skulle kunna utsätta djur för lidande. Undersökningarna som gjorts av Djurskyddsmyndigheten visar att det inte är ett obefintligt problem och att det verkar ha funnits problem med rättstillämpningen, särskilt då djuret inte fått fysiska skador. Det problematiska är att viljan att skydda djuren mot förmodad skada inte går hand i hand med de grunder för kriminalisering som lagstiftaren anför och som lagstiftaren anser ska vara uppfyllda för att kriminalisering ska ske. Detta gör att diskussionen om morallagstiftning uppkommer.

Äldre lagstiftning tycks överhuvudtaget inte ha haft djurens välfärd i åtanke. Lagstiftningen fanns till för att förhindra att människor syndade, ingenstans nämndes det uttryckligen att beteendet på något sätt skulle kunna skada djuret som användes. Vid avkriminaliseringen 1944 uttalades det dock i utredningen att bestämmelsen om uppenbar

grymhet mot djur kunde bli tillämplig i vissa fall där det ansågs nödvändigt att straffa gärningsmannen. Detta skulle kunna ses som ett tecken på en medvetenhet hos utredaren om att djur kunde fara illa av att användas sexuellt. Då det inte anges närmre varför bestämmelsen om djurplågeri ansågs kunna tillämpas är det svårt att dra några slutsatser i detta avseende. För mig framstår det inte som troligt att det skulle vara ett djurskyddsintresse som låg bakom uttalandet. Snarare tycks det vara ett sätt att underbygga den ganska tunna motivering som framfördes till stöd för avkriminaliseringen och att tillfredsställa de som kunde komma att invända mot att lämna gärningen totalt straffri. I äldre tid tog lagstiftaren alltså inte hänsyn till djurens intresse. I motiven till nykriminaliseringen är det däremot djurskyddsintresset som anges utgöra grunden för att förbjuda sexuella handlingar med djur. Regeringen anför att samhället förändrats och att det idag ses som något självklart att vi har ett ansvar att se till att de djur vi håller, antingen det rör sig om boskap eller sällskapsdjur, inte far illa. Fokus har förflyttats från människans handling och den synd som denna utgjorde, till djuren och deras välmående.

Lagstiftningen om sexuella handlingar med djur motiveras utifrån ett djurskyddsintresse, men då vissa handlingar undantas från det straffbara området görs det samtidigt en skillnad på djur och djur. I de fall där handlingarna på något sätt gynnar människan eller samhället är de godtagbara, annars inte. Det är ett tecken på att det är människan som är i centrum för hur lagstiftningen på området ser ut, vilket är ett uppsatsämne för sig. Samtidigt upplever jag att medvetenheten och intresset för djurens välfärd växer alltmer i Sverige och att vi tillskriver djuren allt fler egenskaper som tidigare endast förknippats med människor. Så småningom, om så inte redan är fallet, riskerar detta att kollidera med det faktum att djur ses som egendom i vårt rättssystem. Debatten kring tidelag är bara en del i ett större sammanhang där frågor om djurs integritet och deras ställning i vårt

samhälle kommer att kräva allt större uppmärksamhet från lagstiftaren.

Käll- och litteraturförteckning

Tryckta källor

Offentligt tryck

Statens offentliga utredningar

SOU 2011:75 *Ny djurskyddslag.*

SOU 1935:68 *Promemoria angående ändringar i strafflagen beträffande straffsatserna för särskilda brott m.m.*

Propositioner

Kungl. Maj:ts proposition 1944 nr 13 *Förslag till lag om ändring i 18 och 25 kap. strafflagen m.m.*

Prop. 2013/14:41 *Ändringar i djurskyddslagen.*

Direktiv

Kommittédirektiv 2009:57 *Översyn av djurskyddslagstiftningens utformning och innehåll.*

Motioner

RD 1933 MAK:1 *Om upphävande av 18 kap. 10 § strafflagen m.m.*
Riksdagsmotion av
Vilhelm Lundstedt

Riksdagsprotokoll

Sveriges ridderskaps och adels riksdagsprotokoll från och med år 1719. Trettioandra delen 1778-1779. Utgivna av Sten Landahl, Stockholm 1982.

Övriga källor

Djurskyddsmyndigheten *Regeringsuppdrag att utreda frågor om sexuellt utnyttjande av djur (Jo2004/1377, 1378). Rapport den 28 april 2005. Dnr 2004-1711.*

Djurskyddsmyndigheten *Sexuellt utnyttjande av djur (Jo2006/1409) Rapport den 18 januari 2007.*

- Holmbäck, Åke
& Wessén, Elias *Svenska landskapslagar. Tolkade och förklarade för nutidens svenskar. Ser. 5, Äldre Västgötalagen, Yngre Västgötalagen, Smålandslagens kyrkobalk och Bjärköarätten*, Stockholm 1946.
- Häthén, Christian
& Nilsén, Per *Svensk historisk lagbok: rättshistoriska källtexter*, Lund 2004.
- Sverige. Lagkommittén *Förslag till allmän criminallag*, Stockholm 1832.

Litteratur

- Almquist, Jan Eric *Tidelagsbrottet. En straffrätts-historisk studie*, andra upplagan, Lund 1938.
- Beirne, Piers “Rethinking bestiality: Towards a concept of interspecies sexual assault” I: *Theoretical Crimonology* 1997, vol. 1 nr.3 s.317-340.
- Carlén, Richard *Kommentar öfver Strafflagen*, Stockholm 1866.
- Kleineman, Jan ”Rättsdogmatisk metod” I: *Juridisk metodlära* (red.Fredric Korling & Mauro Zamboni) Lund 2013.
- Liliequist, Jonas *Brott, synd och straff. Tidelagsbrottet i Sverige under 1600- och 1700-talet*, Umeå 1992.
- Liliequist, Jonas “Peasants against Nature: Crossing the Boundaries between Man and Animal in Seventeenth- and Eighteenth Century Sweden” I: *Journal of the History of Sexuality*, Vol. 1, No. 3, 1991.

- Liliequist, Jonas ”Tidlagstabuet i 1600- och 1700-talets Sverige. En forskningsansats” I: *Historisk tidskrift* 1985 (105) s.287-309.
- Rydström, Jens *Sinners and citizens. Bestiality and homosexuality in Sweden 1880-1950*, Stockholm 2001.
- Rydström, Jens ”Tidlagaren och den homosexuelle mannen. Två typer i den svenska rättshistorien” I: *Historisk tidskrift* 1998 (118) s.510-521.
- Stjernberg, Nils *Kommentar till strafflagen kap. 17-18*, Uppsala 1922.

Internetkällor

- Alhem, Sven-Erik & Beck-Friis, Johan *"Nonchalant Lagrådet - det finns likheter mellan sex med djur och sexuella övergrepp mot barn"*, publicerad den 5 september 2013. Hämtad den 16 maj 2014 från:
<http://www.dagensjuridik.se/2013/09/nonchalant-lagradet-det-finns-likheter-mellan-sex> .
- Björkbom, Camilla & Diesen, Eva *Djursexförbudet är inte resultat av moralpanik*, publicerad den 1 april 2014. Hämtad den 16 maj 2014 från:
<http://www.svt.se/opinion/djursexforbudet-ar-inte-resultat-av-moralpanik> .
- Björklund, Hanna Marie *"Skrota dåligt utformad lag om tidelagsförbud"*, publicerad 8 november 2013. Hämtad den 16 maj 2014 från:
<http://www.svt.se/opinion/skrota-daligt-utformad-lag-om-tidelagsforbud> .
- Cantwell, Oisín *"Dagen då moralpaniken intog riksdagen"*, publicerad den 20 februari 2014. Hämtad den 16 maj 2014 från:
<http://www.aftonbladet.se/nyheter/kolumnister/oisincantwell/article18401893.ab> .

Persson, Leif GW

”Djursexlagen ger dåliga vibrationer”,
publicerad den 23 februari 2014. Hämtad
den 16 maj 2014 från:
<http://www.expressen.se/kronikorer/leif-gw-persson/djursexlagen-ger-daliga-vibrationer/> .

Zoofili, Nationalencyklopedin, hämtad den 19 maj 2014 från:
<http://www.ne.se/zoofili> .